Ч. 9 (12.958). Львів, четвер 14. січня 1932. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 14·00 „
Піврічно 26·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Польська пропаґанда за кордоном.

Промова д-ра Яр. Олесницького у дискусії над бюджетом міністерства закорд. справ.

Дня 11. ц. м. у соймовій бюджетовій комісії вели дискусію над бюджетом міністерства закордонних справ, від якого промовляв заст. міністра Бек. Від Українського Клюбу забрав у дискусії голос д-р Ярослав Олесницький і сказав ось-що:

Висока Комісіє!

Від Української Парляментарної Репрезентації заявляюся проти бюджету міністерства закордонних справ, а зокрема проти диспозиційного та пропаґандового фонду, з таких причин:

Уже в дискусії над експозе п. міністра Залеського у комісії закорд. справ я навів заміти проти становища п. міністра, яке він заняв на міжнародньому форумі супроти справ українського населення, а зокрема супроти потоптання його меншостевих прав. Незгідно з дійсним станом заявив там п. міністр, що польський уряд вживає заходів, щоби надолужити за шкоди та кривди спричинені т. зв. пацифікацією, а щоби її виправдати, покликувався на саботажну акцію буцім то української суспільности і навіть вписав на її рахунок убивство пок. Голувка, з яким то вчинком українська суспільність не мала нічого спільного.

У звязку з таким становищем п. міністра в Женеві, польський уряд почав за кордоном відповідну пропаґанду через чужинну пресу, через ріжні брошури та летючки анґлійською та французькою мовою, а навіть через один часопис, який почав видавати постійно в Женеві французькою мовою. Очевидячки, що в цій пропаґанді не перебирають арґументів проти української національности, на те, щоби доказати, як усе добре йде в польській державі.

Покищо на цьому місці не можна зупинитись довше над цією справою і треба би більше часу, щоби бодай згадати про такі незгідні з дійсністю твердження як буцім то міліонові субвенції, які польський уряд дає на українські цілі, в той час, коли навіть давніші фінансові кредити для українських інституцій відобрав і перечеркнув. Далі згадати би твердження про розвиток українського шкільництва, про друкований переклад пастирського листа еп. Хомишина в той спосіб, що половину з нього, неприємну для польського уряду та поляків відкинули.

Чи витрату розмірно великих сум на таку ціль, у часах такої великої кризи можна якнебудь виправдати? — у це дозволю собі щонайменше сумніватися. У комісії закордонних справ зробив влучну увагу один із пп. послів — здається п. Чапінський, що за викинені у той спосіб гроші можна би було винагородити бодай значну частину шкоди заподіяну т. зв. пацифікацією.

Та з цих грошей могло би на всякий випадок міністерство закорд. справ зробити кращий ужиток. Хочу тут торкнутися еміґрації. Як відомо, більшу частину т. зв. заробітної еміґрації з Польщі спрямовували до Франції. Наслідком теперішньої кризи частина цієї еміґрації позбавлена праці та заробітку, приневолена тепер вертатися до краю. Саме кілька днів тому читав я в одному українському деннику опис переданий одним наочним свідком, яку нужду терплять ці еміґранти. У голоді та холоді вони облягають польські консуляти та домагаються, щоби їм улекшити поворот домів. Тимчасом транспорти відходять досить рідко, еміґрантам не дають найменшої допомоги, так, що вони серед зими випродують останню теплу одежину, а врешті приневолені прохати милостині, за що знов арештує їх французька поліція, відставляє назад до консуляту і так у колісце. Чимало з них, коли після довгого вичікування у консуляті дістане пашпорт, не може діждатися транспорту, пускається назад до дому пішки. І дійсно деякі з них вернулися таким шляхом до хати, пішки, на жебрачім хлібі. Чи не слід би звернути уваги на ті страшні обставини, прийти з допомогою реемігрантам і дати відповідні інструкції консулятам?

Взагалі польським громадянам, якщо вони української національности, не тільки не помагають у повороті, а просто роблять їм перепони. Можу навести приклади, що особи, які хотіли звернутися з Радянської Росії вживали роками безуспішних заходів у польських консулятах, щоби дістати дозвіл повороту. Робили їм напр. закид, що вони мали там якийсь час учительську посаду. А прецінь мусіли вони там якось заробляти на прожиток, щоби не вмерти з голоду і брали заняття, яке попало їм у руку.

Так само знаю численні приклади, коли особи з польським громадянством робили заходи, щоби приїхати до Польщі і тільки тому, що вони українці — відмовляли їм цього. Не згадую вже про те, що до дипльоматичної та консулярної служби не приймають кандидатів українців, бо це вже принята практика в усій державній службі в Польщі, де річно є 3.000 університетської української молоді, та що для цієї молоді нема місця. Та гадаю, що наведені тут мною мимоходом причини виправдають уповні неґативне відношення до бюджету.

Великий шум.

Сензаційні поголоски про пляни й наміри уряду супроти українців.

Від кількох днів польська преса переповнена звістками, а радше реєстрацією сплетень і поголосок про якісь „зміни", які буцім то плянує польський уряд супроти українців. Як звичайно у таких випадках дуже важко відділити зерно правди від полови побрехеньок і — як звичайно — малозорієнтовані в українських відносинах польські журналісти вплітають до „авторитетних інформацій" усякі власні комбінації, які звучать для кожного українського діяча щонайменше дивовижно. Туди треба передовсім зарахувати всі ґазетні сплетні на тему „відновлення переговорів", про які ніякі відповідальні українські політичні чинники абсолютно нічогісінько не знають. Так само смішно звучить називати „польсько-українськими переговорами" розмови еп. Хомишина у Варшаві, що сам владика політичний характер цих розмов заперечив у польській пресі.

Після тої „сензації", яку деякі польські ґазети пробували робити з поїздки до Варшави еп. Хомишина й пп. Назарука й Мельниковича, черговою „бомбою" для польської преси була відома конференція у воєводи, куди цей останній запросив — без ніякого попереднього порозуміння — представників українських аполітичних гуманітарних, суспільних і спортових установ і організацій (точний звіт з тої конференції ми негайно подали). Після того почалися усякі „ревеляції". Такою „ревеляційною" інформацією була м. і. обширна телефонограма варшавського кореспондента „Курера Львовск." в останнім недільнім числі тої газети, яка проте — підлягла конфіскаті. Однак одночасно ті майже самі інформації появилися в несконфіскованих числах у цілій низці варшавських газет та помалу просякають і до львівської преси. Щоби не повторювати за варшавською опозиційною пресою довжезних буквальних текстів, виймаємо з них що найважніше:

Польський уряд, мовляв, рішився на „зміну курсу" супроти українців, при чому на це рішення в рішаючій мірі вплинув міністр Залеський після свого повороту з Льондону. Виготовлено буцімто вже й плян, якого головні напрямні такі: зрівнання українських господарських установ в їх трактуванні польськими чинниками з польськими установами; „лібералізм" у відношенні до українських культурних і суспільних організацій; леґалізація „Пласту" та вможливлення „розвитку" „Лугові" й „Соколові", при чому всі ті організації мають підлягти контролі Інституту Фізичного Виховання; практична відмова від утраквізму в народ. школах переведена шляхом нового „шкільного плебісциту"; удержавлення тернопільської гімназії й удержавлення гімназій в Рогатині й Дрогобичі; заснування українського університету... в Станиславові, при чому буцім то передбачено вже особу його організатора, одного визначного галицько-українського вченого й письменника; встановлення для українців посади II. віцевоєводи обєднаних трьох східно-галицьких воєвідств, при чому буцім то передбачено вже кандидата на те становище в особі одного відомого українського діяча — фахівця адміністративних справ. Самоуправою займається нібито найближчий самоуправний законопроект. Заініціюванням такого курсу має бути якась заява міністра внутр. справ Перацького на терені сойму, яку — як впевняють польські ґазети — маємо почути в найближчих днях. До того „комплексу" плянів належить мабуть таксамо перехід п. Сухенка з м-ства внутрішніх справ на посаду волинського воєводи і тьма поголосок про всякі інші зміни, перенесення і номінації...

Заява Голови УНДО посла д-ра Дмитра Левицького.

Найбільше хвилюється цими поголосками, найбільше їх роздуває і — ми в цьому глибоко переконані — в чималій мірі сама їх фабрикує (для „прокидування національного духа") польська ендецька преса. І так нпр. в останньому числі „Курера Львовского" маємо на півтора сторінках розмови з ріжними львівськими політичними діячами. Є між ними й заява Голови УНДО й Української Парляментарної Репрезентації д-ра Дмитра Левицького. Ця розмова звучить буквально:

„Що панові Голові відомо у справі поданих у пресі вісток про проекти в українській („руській") політиці?

— Про ці справи дійсно нічого не знаю, а в повищі поголоски не вірю. Підставу до тих відомостей творили нібито переговори еп. Хомишина й конференція у п. львівського воєводи. Епископ Хомишин заперечив в газетнім інтервю, наче би провадив розмови на політичні теми, а конференція у воєводи була зааранжована в той спосіб, що поодинокі панове отримали поіменні й особисті запрошення, але виразно як делегати установ здебільша гуманітарних і суспільних. Ніяка установа не знала про запрошення іншої. Установи ішли лише тому, щоби зазначити у шефа адміністраційної влади ті зловживання, які діються супроти даної установи. Те, що ці представники пішли до воєводи, було їх обовязком. П. воєвода підкреслив сам, що говорить з ними не як представник уряду, а як шеф місцевої адміністрації і що його конференція не має політичного характеру. Чому пізніше частина преси зробила з цього політикум і в чийому інтересі не лежало — важко зрозумі-

ти. Якщо це робилося з уваги на внутрішні і закордонні відносини, „ut aliquid fecisse videatur", то здається, що це був хід не зовсім зручний.

— Яке є становище УНДО до проектованих та оголошених заходів в українській політиці?

— Польсько-українські взаємини на наших теренах є від початку повстання польської держави дуже напружені, а заогнилися після трагічних подій осінню 1930 року до того ступня, що життя одиниці й людської громади стає дуже важке. Нема сумніву, що річю польського уряду є згладити ці відносини. Колиж проте є люди, які думають, що ці відносини можна згладити такими півзасобами, як українець-віцевоєвода, український університет у Станиславові, реактивування кількох українських шкіл або фікція самоуправи, яка оставала би під переможним впливом адміністрації, — то вони помиляються. Українська справа є нині надзвичайно скомплікована і може бути вирішена лише в цілості українського життя та потрібує довгих і важких літ зусилля для її полагоди. Дотеперішня наша практика не дозволяє нам вірити, щоби уряд мав в цім напрямку добру волю і витревалість!"

— * —

Як ми вже згадали, в тому самому числі „Курера Львовского" є ще кілька інших розмов на цю саму тему. Висловилися тут: ендецькі професори Ст. Гломбінський і Ст. Грабський, б. воєвода Дунін-Борковський (консерватист), б. посол Артур Гавзнер (ППС) і б. президент м. Львова Бжозовський (ББ). Одночасно у „Газеті Варшавскій" (з 12. ц. м.) є знаменне інтерву з ендецьким львівським лідером д-р Яном Перацьким п. н. „Після зміни курсу супроти русинів" і окрема стаття на ту саму тему, п. н. „Заплата за помилки".

Всі ці й інші цікавіші голоси польської преси подамо завтра та будемо й надалі їх реферувати з журналістичного обовязку.

З церковних справ.

Протоєрей Табінський не виїхав до Риму.

Подана нами й іншими органами преси за „Вядомосьцями Українськими" вістка про виїзд протоєрея Табінського до Риму, як ми це провірили, лишена всяких основ. До Риму виїхав тільки епископ д-р Чарнецький, а протоєрей Табінський перебуває у Кремянці, де приготовляє до друку низку публікацій на церковно-релігійні теми.

Дещо з нашої церковної статистики в Канаді.

В Канаді живе 350—400 тисяч українців, з того понад 250.000 греко-католиків. Скількість українців старо- і ново-православних та протестантів означити важко. Священиків греко-католиків, світських і черців (Василіян та Редемптористів), є там понад 50. Греко-кат. парохій є понад 30, в тому 4 у Вінніпегу, де є й осідок нашого епископа. До кожної парохії належить пересічно 10 церков, так, що всіх грекокат. церков і місій у Канаді є понад 300. Церков українських автокефалістів є до 90. — Точні дані з провінції Саскачеван за 1930-ий рік такі: Всіх місцевостей у Саскачевані, що мають принайменше одну українську організацію, є 117. Всіх українських організацій, церковних і світських, було там в мин. році 249. Греко-кат. церков було 99, ново-православних (автокефальних) 37, старо-православних 10, баптистських 7, пресвітеріянських 4. Школи СС. Служебниць були у двох місцевостях.

Міжнародні коедити.

З Базелю повідомляють: На нараді губернаторів центральних банків рішено відножити такі кредити: 100 міл. долярів для Німеччини, 180 міл. шілінгів для Австрії, 20.8 міл. для Мадярщини і кредит для Югославії. Нове прохання Австрії, щоби приняти їй кредит у висоті 80 міл. шіл., стрічається з трудношами.

—о—

Сіоністи докоряють Анґлії.

З Льондону повідомляють: Конференція англ. сіоністичної федерації приняла резолюцію, що доки адміністраційна влада в Палестині не улекшить іміграції и не буде співпрацювати в конструктивному дусі з жидівським населенням, доти слід уважати, що Англія не виповнила своїх зобовязань.

ГІТЛЕР І УКРАЇНА.

Становище національно-соціялістичної німецької робітничої партії в українській справі.

В 7. числі львівського „Часу" з 12. ц. м. появилося на першій сторінці інтерву його берлінського кореспондента в „Брунатному Домі", головній кватирі гітлерівського руху в Мінхені, яке він мав з керманичем Східного Відділу нац.-соціялістичної партії, Карлом Мотцом. Інтерву це було попереджене листом згаданого кореспондента до провідника гітлерівців Адольфа Гітлера, якого канцелярія спрямувала і той лист і самого кореспондента до К. Мотца, як відповідального за Східний Відділ. Таким чином це інтерву слід уважати офіціяльним та міродатним щодо становища гітлерівської партії в українській справі.

Заявивши на початку розмови, що становище гітлерівців дотично української справи сформуловане ясно в брошурі Альфреда Розенберга п. з. „Україна як вузол світової політики", що вийшла ще в 1928 році, Карло Мотц зясував спершу становище гітлерівської партії до права національного самоозначення народів. Це становище таке: „Ми засадничо відкидаємо саме поняття держави національностей і вважаємо національну державу за ідеал, до якого має змагати кожний свідомий свого „я" нарід. Рівночасно ми не закриваємо очей на ті геополітичні моменти, які вимагають прилучення до тої чи іншої держави етнографічно-чужих земель. Досить навести конкретний приклад польського коридору, де сьогодні маємо польську більшість. Ви знаєте, що — як це недавно зазначив Бораг — за кілька років німецький відсоток може там зовсім зникнути. Одначе Німеччина ніколи не погодиться з теперішнім станом..."

На запит, як партія ставиться до самостійницького руху народів Сходу Европи, або краще Росії, К. Мотц відповів: „З одного боку ми визнаємо за всіми народами Росії право на самоозначення. З другого, — націонал-соціялізм уважає, що існування великої російської держави не лежить в інтересі Німеччини. При чому царська Росія ще більш небезпечна для німців, ніж радянська. Зрештою, наше протиросійське становище всім відоме. Росія — це помаранча: тільки зняти шкаралупу, вона розпадається на складові частини. Для нас тими частинами є національні держави від Фінляндії через Україну ген до Кавказу і Середньої Азії".

Найцікавіша відповідь К. Мотца на запит, як ставиться націонал-соціялізм до справи відновлення Української Держави на всіх українських землях під чотирма державами, яку наводимо нижче: „Я вже відповів на це питання, коли звернув вашу увагу на публікацію Розенберга. Повторюю ще раз виразно: націонал-соціялісти хочуть бачити на Сході Европи **міцну національну Українську Державу;** відновлення такої держави є **в першу чергу питанням розділу Росії і прилучення до звільненої України всіх земель.** Щодо цього останнього, то — на нашу думку — **українці мусять провадити якусь реальну політику. Боротьба проти всіх сусідів України є неможливою.** Оскільки гостро-актуальною є справа польська, остільки відходить на задній плян, скажім, бесарабське питання. **Отже українці тоді матимуть успіх, коли провадитимуть якусь конкретну політику.** Розуміється, без принесення в жертву своїх національних ідеалів".

В дальшій розмові спинився К. Мотц на справі большовизму, кажучи, що націонал-соціялісти ставлять собі за завдання безоглядну боротьбу проти комуністів у Німеччині. Тимсамим виринає питання відношення до центру, який всебічно підтримує большовизм і в Німеччині, і в інших европейських державах. „Тут — говорив К. Мотц — ми змагатимемо до найдальшої льокалізації московських впливів. Одначе хибно булоб думати, що нац.-соціялізм плянує знищення радянської влади на суто-російських землях. Це означалоб реставрацію великої російської державности. А я вже казав, що царська Росія — з погляду нац.-соціялістів — є для Німеччини небезпечніша, ніж радянська. Ми ніколи не думаємо вмішуватися у справу внутрішнього устрою розділеної Росії".

Після того розмова перейшла на справу ревізії мирових договорів. Тут К. Мотц заявив: Зрозуміло, що в першу чергу боремося проти версайського мира. Одначе тимсамим ми ставимо себе в лави борців проти цілої поверсайської системи. Прошу цього не розуміти так, що ми домагаємося відновлення міжнародного стану і кордонів з 1914 р. Такої цілі нац.-соціялізм не має. Очевидно, партія відкидає також т. зв. рапальську політику.

Цікава теж відповідь Мотца на запит, як гітлерівці ставляться до польської справи: „Передовсім зазначую, що нісенітницею є твердження, немов ми змагатимемо до розділу Польщі. Це є абсурдом і булоб нельогічним. Так як і за іншими народами, визнаємо ми право поляків мати власну національну державу. Отже, оскільки поляки обмежаться тільки належною їм територією, питання німецько-польських взаємовідносин буде розвязане".

На дальший запит кореспондента, чи гітлерівці не мають на увазі німецько-польський modus vivendi на Заході ціною українських земель, Мотц відповів: „Ніколи! Це протирічилоб і нашому думанню з принципового боку і нашим конкретним змаганням на Сході Европи".

А як дивиться партія на відносини Німеччини до Литви та інших балтійських держав? — питав кореспондент.

„Ми — казав Мотц — уважаємо, що маленькі надбалтійські народи незабаром стануть перед ділемою: з Росією чи з Німеччиною! З Росією їм ледви чи по дорозі, бо вони власне від неї відділилися. Можливим є наближення до Німеччини шляхом тісніших господарських, а далі і політичних договорів. До розвязання польського питання в інтересах Німеччини лежать приязні взаємовідносини із згаданими державами з метою недопущення до створення якогось бльоку з участю Польщі".

Після того розмова перейшла на становище нац.-соціялістів до Чехословаччини, Румунії, Мадярщини, Болгарії і Туреччини. Останім наперед наміченим питанням було питання національних меншостей. Мотц зазначив, що і при найбільш ідеальному розвязанні проблеми національних меншостей у цілій Европі залишаться в ріжних державах чужонаціональні групи. Їм має бути запевнена повна змога національно-культурного життя і розвитку. При самому кінці зійшла ще мова на жидівську справу. Становище нац.-соціялістів до цієї справи загально відоме.

„Страдальний романтизм".

(Відповідь В. Темницькому.)

III.

Т. Темницький ставить справу так, що після обітниці, яку дав міністр депутації, треба було або ждати, або йти на дальші „гострі виступи". Я показав, що „тимчасове перемиря" було в ситуації, яка витворилася, недопустиме. Щодо „гострих виступів", то сецесія і була політично найгострішим виступом. Хіба не скаже т. Темницький, що гострим не є бойкот — а нічим іншим як бойкотом львівського університету була сецесія. Рівночасно вона осягала і те, для чого він вимагав „підождати зі зброєю в руці". Чиж власне сецесія не давала політичним чинникам можливости здійснити обітницю міністра. І так розуміли ми „сецесію". „Молода Україна" писала (ст. 441): „Два лише способи є нашого поворотy: або вернемо побідниками, щоби серед можливих умовин життя працювати на львівському університеті для свого народу, або... — Тоді ми також вернемо, але не вертатимемо як блудні сини з розкаяним серцем, що вертають просити. Тоді ми будемо може змушені зрезиґнувати з університетської науки, та за те виберемо цей другий шлях, одинокий шлях, що буде ще для нас доступний. А тоді поборемось інакше і не лише за наші права на університеті". — Що було сказане, було й дотримане. Продовженням сецесії була акція молоді в страйковому русі 1902 р.

Зі слів тов. Темницького виходить, що він (ще тепер) уважає правдоподібним чи можливим здобуття українського університету перед 30 роками. Мовляв, міністр обіцяв зайнятися університетською справою і був би примушений дотримати обіцянки, якби не наша „фатальна тактика", якби не нещасна сецесія. Хто поділяє цю віру (нехай ніхто не назве її романтизмом) мусить шукати в тактиці причини, чому вона не здійснилася. Ми тоді (і тепер) думали інакше. Ми вважали, що справа університету є тісно звязана з питанням політичної сили нації та її противників та що її позитивна розвязка прийде тільки як частинна перемога на шляху політичної еманципації нації. Ми не здобули в Австрії університету тому, бо порівнюючи з нами занадто сильні були противники українського університету: поляки та могуча тоді сусідка Австрії Росія, для якої заснування українського університету булоб викликом. Тому знали ми (читай М.

У.") що „сецесія", це тільки етап, перший етап на шляху активної боротьби за університет. І тому вона сповнила своє завдання.

IV.

На закінчення, хочу справити кілька фактичних помилок. На італійців та словінців тов. Темницький вказав як на тих, яких „тактика гострої боротьби" дала позитивні висліди і які повинні були бути прикладом для нас. Чи сьогодні можна казати: боротьба українців за університет була менше гостра ніж боротьба італійців чи словінців? І які успіхи італійців чи словінців має він на думці? Одні й другі, хоч сильніші ніж тоді були ми і хоч за італійцями стояла власна держава не мали в університетській справі ніяких успіхів, навпаки, повну невдачу. Помилково далі каже тов. Темницький, що молодь повернула в „сецесії" здеморалізована, та що „сецесія" була причиною упадку студентського життя і м. ін. упадку „Молодої України". Про ніяку деморалізацію (чим вона мала би проявлятися?) не приходиться говорити. Зміни, які прийшли і те, що рівень інтелектуального життя молоді понизився і те, що „Молода Україна" (аж в 1903 р.) перестала виходити мало свої глибші причини. Ні при чому тут сецесія. Усе те було тісно звязане з еволюцією, яку перейшло в тім часі усе громадянство, а з ним і студентство. Пояснення цих явищ переходить рямці нашої дискусії.

V.

Врешті незалежно від усього, що можна сказати про саму „сецесію", не має тов. Темницький рації, виступаючи проти ювилейного свята. Якби не дивитися на саму „сецесію" і якби не осуджувати її — не можна знехтувати її і того великого відгому, якого вона була проявом. Ювилей „сецесії", це трицяті роковини активної боротьби за український університет у Львові. Вона не довела до перемоги — але чи тільки те заслуговує на память, що має вже за собою перемогу, чи і те, що має перемогу перед собою?

Д-р Волод. Старосольський.

В справі президентури Гінденбурґа.

БЕРЛІН, 12. І. ПАТ. Відповідь Гітлера і Гуґенберґа на пропозицію Брінінґа ще не оголошена. Листи Гуґенберґа і Гітлера годяться з відкиненням проекту продовження президентури Гінденбурґа парляментарним шляхом, зате в справі переведення загальних виборів становища Гітлера і Гуґенберґа розбіжні. Справи пропонованого вибору Гінденбурґа народом не торкалися. Становище німецьких націоналів до проекту продовження президентури буде залежати від дальшого розвитку політичних подій, зате відповідь Гітлера має торкнутись можливости висунути кандидатуру Гінденбурґа в нових виборах на президента держави. Тим робом становище Гітлера дає змогу канцлерові Брінінґові навязати дальші переговори з націонал-соціялістами.

Два міліярди на економічну відбудову.

ВАШИНГТОН, 12. І. ПАТ. Сенат приняв 63 голосами проти 8 проект закону Гувера, що пропонує створення фінансової орґанізації задля економічної відбудови з капіталами 2 міліярдів долярів.

Уряд Брінінґа захитаний.

БЕРЛІН, 12. І. ПАТ. В німецько-національних колах зазначують, що приняття національною опозицією проекту Брінінґа в справі продовження райхстаґом президентури Гінденбурґа мусілоб означати заяву довіря для теперішнього уряду, а німецькі націонали не бачать причини висловлювати такої заяви. Згідно зі Штальгельмом німецько-національна партія відкидає плян продовження президентури Гінденбурґа, бо це змінило би не тільки становище президента, але й становище райхстаґу.

„Дайтше Альґ. Цтґ." вотує поголоску, що у звязку з невдачею переговорів уряду з національною опозицією про продовження президентури Гінденбурґа становище канцлера Брінінґа захитане. Однак цю поголоску слід брати з найбільшим застереженням.

Хліборобство в бюджетовому преліміналі на 1932-33 рік.

Хліборобське шкільництво і міністерство земельних реформ.

На хліборобське шкільництво, яке підлягає міністерству хліборобства вставлено 3,780.000 зол., супроти 8,161.000 зол. в 1931-32 р., 7,170.529 в 1930-31 р. і 8,840.266 в 1929-30 р. Видно з того, що з цеї важної ділянки шкільництва остане 40 прц.

У нижчих хліборобських школах, яких є 26 сталих і 7 вандрівних, вчило 132 учителів, буде їх тільки 120. У школах, ведених самоврядуванням, в яких держава оплачує вповні або частинно учителів, було 251 сил, а буде тільки 205. Цих шкіл було 75, в тому 21 зимових.

Середніх хліборобських шкіл є 6, а в них було 101 учителів, яких редукується на 88. Крім того в цих школах було занятих 50 нижчих урядовців, а їх редукується на 38.

Взагалі у 144-ох школах, де вчило 534 учителів і нижчих функціонарів, редукують 83 сили або коло 16 прц., остає 451. При цьому треба завважити, що з усіх державних чи самоврядних шкіл нема ні одної з українською мовою навчання. Скороченню підпало теж вишколення учительських сил, на яке було призначено ще в попередньому році 445.700 зол., а в теперішньому преліминарі тільки 80.000 зол. (!) або не цілих 18 прц.!

Так обкровно і без того мало розбудовану ділянку хліборобського шкільництва, яка в порівнанні з іншими державами є просто в занедбанні. Бо ось хочби в сусідній Чехословаччині є 276 хліборобських шкіл і 971 народніх рільничих шкіл, або разом 1247 шкіл, які виховують молоде покоління на свідомих хліборобів. А до того там школи не тільки чеські, бо є й німецькі, словацькі, мадярські, 7 польських і *166 українських*. У нас нема ні одної з українською чи іншою як польська мовою навчання, а сітка цих шкіл взагалі є більше ніж невистарчаюча.

Міністерство земельних реформ фіґурує у видатках квотою 11,760.000 зол., супроти 51,100.000 зол. в р. 1931-32, а в доходах 56.000 зол., супроти 6,090.075 зол. в р. 1931-32. Зменшення відноситься до редукції урядовців у централі зі 141 на 127, до зменшення урядовців в земельних урядах з 1.220 на 744 і нижчих функціонарів з 242 на 206. Крім того скорочено цілу низку позицій на річеві видатки, а що найголовніше замість всіх дотацій і кредитів на комасаційні і парцеляційні завдання, які в попередніх бюджетах були вставлювані десятками міліонів і були основою всьої праці цього міністерства, вставлено нову позицію дотації держави на оборотовий фонд земельної реформи всього у висоті 3.295.000 зол.

З цього фонду має бути призначено на частину комасаційно-реґуляційну (розпочаті праці) 2,270.000 зол., на частину парцеляційну 100 (словами: сто) зол., на частину меліораційну 1,025.000 зол. і на парцеляційні кредити, комасаційні і меліораційні 100 (словами: сто) зол. Іншими словами, всю працю над парцеляцією і комасацією будуть переводити тільки тими засобами, які вплинуть зі звороту належностей держави за виконані попередньо праці і з квот уисканих при парцеляції і її сплатах. Чи це вистане, при теперішньому господарському положенні села та чи дійсно вплинуть отсі належности, можна сумніватися. Чи при такій недостаточній допомозі держави можна буде в 1932-33 р. скомасувати 1,556.000 гектарів у 209.167 господарствах та урегулювати серавітути на площі 142.980 гектарів для 56.180 господарств і знести їх для площі 68.640 гектарів і 27.480 господарства — дуже сумнівне.

Таксамо проект праці у ділянці меліорацій, який обіймає меліораційні експертизи на просторі 107.870 гект., меліораційні проекти, що обіймають 2.380 кільометрів відпливів та ровів, подрібні меліорації на просторі 18.600 гект., меліораційні праці, які обіймають 3.380 кільом. відпливів і ровів, гідротехнічні експертизи на просторі 2.850 гект., а далі будову мостів, керниць і т. д. а які то праці сперті у більшости теж на звороті належностей за ці праці і доходів з парцеляції і комасації виглядає досить мало реально. Це зворот до „власних сил" села тоді, коли воно якнайменше до цього здатне.

Остак виглядають бюджети і проекти праць двох міністерств, які мають працювати для піднесення хліборобства. Оба вони представляють сумний образ господарського захитання бюджету, так як він повинен виглядати і в інших, непродуктивних ресортах. Та тамті ресорти не зачеплені, а тому тим різкіше відбивається слабина державного бюджету у таких ділянках, як хліборобство, на яких живе і спирається держава.

При тім треба зазначити, що хоч самопоміч і орґанізація власних сил у наших хліборобів є найбільше розвинена у державі, то досі ми не користали з благ, які бюджет передбачує для таких орґанізацій. Це вже специфічна риса польського державного бюджету у відношенні до нас, хоч, коли треба на експорт, то перетискається декому через горло вислів, що ми, мовляв, є співгосподарями на нашій землі.

Інж. Евген Храпливий.

——o——

Положення у Манджурії.

Японія переходить до активности. — Наступ Цзинь-Чжоу. — Останні авантюрничі вчинки Чжан-Шуе-Ляна. — Пляни нового мукденського уряду. — Держава для всіх націй. — Заява ген. Мінамі. — Становище українців. — Турботи червоних.

(Від нашого кореспондента.)

Харбін, 30. грудня 1931.

Як буде виглядати дальша японська політика в краю, про це сьогодні йдуть тут живі балачки. Сама-ж Японія не робила ніяких рішучих кроків у тому напрямі перед остаточним вирішенням манджурського питання.

Але 28. грудня 1931 р. японські війська перейшли в генеральний наступ проти партизанів і бандитів, що гуртувались у районі Південно-манджурської залізниці.

Треба завважити, що там було біля 80.000 людей, що невеликими відділами по 500—700 мужа гуляли по всьому краю та робили наскоки на залізницю, нищили її, а також рабували бідне селянське населення, яке не мало тепер ніякого захисту від влади. Бо вона не мала в Манджурії абсолютно ніяких сил для належної охорони населення від бандитів.

Наступ ведеться силами японських військ, що досі займались охороною південно-манджурської залізниці, при чому в наступі на лінію Інкоу-Ґоубанцзи в першу чергу іде легка розвідка аеропланів, за ними летить легкі бомбовози, а потім обсобові аероплани і тільки після цеї повітряної підготовки йде вже піхота та кіннота. Таким чином добре підготовлений наступ фактично нищить всі китайські відділи, які гинуть як мухи від морову.

Цей наступ був необхідним, як це сказав нашому кореспондентові видний представник воєнних японських кол, бо в останніх часах напруження положення було в краю дуже велике, — китайські вояки, що розбіглись після боїв першої стадії не тільки не були зліквідовані, але й отримували весь час підтримку від деяких кол, що мають свою базу в Цзинь-Чжоу.

Ліквідація цих частин партизанів і бандитів-хунхуаів була можливою тільки тоді, коли в тій цілі вислали реґулярні частини японської армії, бо всякі півзасоби, яких уживали досі для ліквідації бандитизму, не давали ніяких позитивних наслідків.

Тим часом бувший голова Манджурії Чжаншуе-лян робить всякі заходи, щоби довести свою армію до доброго стану. В тій цілі формує щораз то нові, великі відділи, а робить це тим лекше, що має моральну підтримку з боку европейських послів деяких держав. Але ця авантюра тепер буде зліквідована остаточно. Тут певні, що до 1. січня 1932 р. всі чін-човські „укріплені позиції" та війська будуть зовсім зліквідовані.

Заки це говорять гармати в цьому куті Манджурії новий манджурський уряд робить заходи, щоби скріпити своє положення. І в тій цілі провів добру підготовчу працю для наладнання взаємовідносин із усіми провінціяльними урядами краю, а крім того почав підготовчі конференції для наладнання всіх ділянок місцевого життя. Словом, край опинився в стадії орґанізаційної праці, при чому вона ведеться під гаслом обниження податкових кар та повної ліквідації ріжних надзвичайних поборів, що були тут дуже розповсюджені.

Крім того намічується така система урядування, що на чолі всього краю станутъ муніціпалітети з ріжними відділами, а в Мукдені буде зорґанізований центральний орґан представників усіх національностей, що живуть у краю. Головним

чином, як це повідомляє японська газета „Харбінське Время“ увійдуть туди представники китайців, монголів, японців, корейців та емігрантів із був. Росії. Російські кола дуже радіють з приводу цих чуток, але інформація, якою я тут розпоряджаю, каже, що ці надії дуже передчасні.

Ген. Мінамі був. воєнний міністр Японії, що подорожує тепер по Манджурії заявив представникам преси таке:

— Тепер, коли зліквідовані майже всі бандитські частини в краю, залишається ще чін-човська ґрупа, але кампанія японських військ, що саме почалась, доведе і до її ліквідації, бо вона уявляє собою, правда дуже велику щодо кількости, але малу й нікчемну щодо якости силу. Вистане японській армії подути на неї, щоби вона розсипалася і щезла на завжди.

— Наша дальша діяльність спрямована головним чином на проґресивну працю в краю, щоби він став новою сильною і спокійною державою, яка повинна почати ґрандіозну працю. Нашим завданням — зробити з Манджурії якнайкращий куток світу, новий рай для всіх націй. Це питання є для нас, японців, питанням життя або смерти для нашої імперії і тому ми не допустимо ніякого втручання у справи останніх днів ніякої держави, або держав.

На цьому він закінчив свою заяву.

В той час, коли всі нації і народи, що мають тут своїх поселенців, проявляють велику активність і працю (навіть 20 греків і ті заснували своє національне товариство), то наші українці, що представляють тут силу 16—18 тисяч населення (частинно вони находяться в радянському підданстві, бо служать на східно-китайській залізниці) нічого не хочуть робити для досягнення своїх прав. Назріває необхідність заснування постійного й авторитетного орґану, що проводив би свої чисто українські завдання, на що тут є добрий ґрунт і співчуття деяких дипльоматичних кол.

Скоро відбудуться вибори представників місцевого населення до міської адміністрації, почалися конференції по митних бюрах, а наші купці, що нараховують тут кілька десятків і не думають про свої інтереси. Одначе треба надіятись, що всі ці болючі питання будуть поладнані якслід.

Зате червоні у місті як і на залізниці весь час турбуються і викидають багато всякого краму для здобуття валюти, а така велика організація як Експортхліб, що фактично вела торговлю манджурськими бобрами для Европи та Японії, завдяки невмілій господарці втратила за останній рік праці, вірніше: за 5 останніх місяців два міліони місцевих даянів. Так працюють і інші їх установи, що всюди докладають. Вмілої, доброї роботи вони провадити тут, у капіталістичному окруженні чомусь не можуть

По краю, передовсім біля східньо-китайської залізниці розкинули вони свої військові відділи в одягах службовців залізниці, а свій консулят, як це твердить японська преса, зробили цитаделею Комінтерну, що має добрі цементовані льохи і таємничі ходи під землею, панцирні автомобілі з кулеметами та іншу „мирну зброю“.

Червоні побоюються некорисних для них подій у краю, а тому ведуть себе в останніх часах дуже коректно і обережно, а Хабаровськ дуже часто дає по радіо всякі інформації в українській мові для приморського населення. Тим, як кажуть втікачі, починається якась українізація. Для нашого приморського населення готовиться новий іспит витривалости.

Микола В. Самійлович.

Анґлійсько-французьке порозуміння в справі репарацій.

ПАРИЖ. 12. І. ПАТ. Французько-анґлійські переговори в справі репарацій, що розпочалися в останніх днях на ново, сьогодні припинено. Офіціяльний комунікат міністерства фінансів повідомляє, що міністр скарбу Флянден мав учора вечором з представником скарбу Великої Британії розмову, яка позволила устійнити погляди обох урядів щодо справ, які будуть предметом майбутньої конференції.

Франція грозить Німеччині

кредитовими репресіями.

ПАРИЖ. 12. І. ПАТ. Обговорюючи поголоски щодо евентуального непродовження кредиту 25 міліонів долярів, призначеного Німецькому Банкові з кінцем червня м. р., французька преса зазначує, що на випадок, якби Німецький Банк мусів цю суму в приписаному часі звернути, то покриття німецьких банкнотів золотом спало би із 24 прц. до 15 прц. Грозило би це новим спадком курсу німецької марки і при теперішних умовинах могло би викликати також спадок анґлійського фунта.

—o—

Гітлерівці ростуть дальше у силу.

БЕРЛІН. 12. І. ПАТ. В союзній провінції Ліппе відбулися комунальні вибори, яких вислід виказав те саме пересунення голосів у користь радикальних, лівих і правих партій, що показалося при всіх останніх краєвих виборах. Найбільше число голосів дістали національні соціялісти, осягаючи 28.442 голосів супроти 20.510 при останніх виборах до райхстаґу. Комуністи подвоїли свій стан посідання добувши біля 10.000 голосів. Втрати потерпіли соціял-демократи, центр і умірковані правиця.

Китайці розбили дві японські сотні.

ТОКІО. 12. І. ПАТ. На основі японських повідомлень з Мукдену сотню японської піхоти і відділ саперів у сутичці з більшим відділом китайських „бандитів“ у Ґні-ліну-тун біля Та-ґу-шан на залізничій лінії Пекін-Мукден розбито. Однак, коли наспіла японська допомога, „бандити“ після завзятої боротьби відступили.

ТОКІО. 12. І. ПАТ. З японської сотні, заатакованої вчора китайськими „бандитами“, згинуло 4 старшин і 30 вояків. З японської сотні, що стерегла електрівні в Па-тао-гао, осталось після висадження її „бандитами“, тільки 10 людей.

—o—

Румунський уряд і нац. меншини.

Румунський державний підсекретар д-р Брандш приїхав 10. ц. м. до Чернівців, витаний на залізничому двірці представниками влади та всіх національних меншин. Численне було українське представництво, що явилося під проводом посла д-ра Залозецького. Після обіду, даного черновецьким бурмістром, д-р Брандш приняв у „Німецькому Домі“ заступників преси, зазначуючи, що хоче переконатися на місці про положення національних меншин. Уряд хоче поладнати суттєві домагання національних меншин шляхом спільного порозуміння й довіря. На другий день д-р Брандш, з роду німець і член президії конґресу національних меншин в Европі, став познакомлюватися в Чернівцях з політичними й культурними справами буковинських національних меншин. Опісля вибрався на села і місточка в товаристві посла д-ра Залозецького, сенатора д-ра Михальського й редактора „Часу“ Юр. Сербинюка.

Азійські народи проти білої раси

ЗА ҐЕҐЕМОНІЮ СВІТУ.

Американські часописи при кінці грудня принесли були вістку, що фльота Зед. Держав улаштує незабаром великі маневри на Тихому Океані, та рівночасно зазначували, що Японія пояснюватиме ті маневри як демонстрацію, хоч це, мабуть, неправда, бо Америка вже давно задумала владити такі маневри. На цю вістку американської преси відповів [illegible] токійський часопис „Нічон“:

„Чи хочемо, чи не хочемо, правдою є, що стоїмо напередодні світової війни на Тихому Океані. Японці досі звертали увагу на Китай, а забували про своє історичне завдання на Тихому Океані. Тепер із інтервенції трьох великих держав, яка на ділі є інтервенцією Америки й Анґлії, Японія пізнає, хто є ворогом азійських народів. Зед. Держави виступили проти Японії словами, тепер потверджують свої слова морськими маневрами. Будуча війна на Тихому Океані буде боєм азійських народів проти білої раси за ґеґемонію світа. Манджурська війна є тільки вступом до війни Японії проти білої раси. Американська фльота збирається на Тихому Океані під покришкою маневрів. Японія мусить бути готова!“

—o—

УРЯДОВИЙ ПРОЄКТ САМОУРЯДУВАННЯ.

Варшавська преса повідомляє, що рада міністрів вирішила проєкт закону про самоврядування. Проєкт торкається тільки громадського і повітового самоврядування. Проєкт закону про устрій шкільництва обіймає шкільництво народне, середнє фахове, семинарії і педаґоґічні ліцеї. Щодо вищого шкільництва, то обмежується тільки поділом шкіл на академічні й неакадемічні. Проєкт буде пересланий до сойму.

—o—

КРЕДИТ ДЛЯ НІМЕЦЬКОГО БАНКУ.

БАЗЕЛЬ, 12. І. ПАТ. Рада Банку міжнародніх виплат продовжила на три місяці кредит для Райхсбанку під умовиною, що інші центр. банки згодяться на продовження на тих самих умовинах. Продовжено на три місяці кредит для банків австрійського, мадярського і югославянського. Відмова продовження кредиту Райхсбанкові без застережень сталася на рішуче домагання губернатора Французького Банку, не зважаючи на виводи д-ра Лютра, який висловив побоювання щодо німецької валюти. Лютрові сказали, що відповідальність за валютові наслідки впала би на німецький уряд.

—o—

ҐУҐЕНБЕРҐ ПРОТИ БРІНІНҐА.

БЕРЛІН, 12. І. ПАТ. Голова німецько-національної партії Ґуґенберґ вислав канцлерові Брінінґові лист у відповіді в справі нового вибору президента Гінденбурґа шляхом парляментарної ухвали. Ґуґенберґ заявляє, що такої процедури не признає, бо райхстаґ не є висловом опінії всего німецького народу. Вкінці пише: Мушу заявити Вам, що апробата або підтримка Ваших плянів не може входити в рахунок.

—o—

ЗАВОРУШЕННЯ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН, 12. І. ПАТ. Між гітлерівським штурмовим відділом в силі 100 людей і групою членів республиканського Райхсбанеру і комуністів прийшло в Рендсбурзі до бійки, в якій 19 осіб тяжко ранено. Один ранений комуніст умер, 17 осіб відвезено до шпиталю.

В окрузі і місті Керс в Надренії вибухнули заворушення безробітних. Вони будували на вулицях барикади й острілювали поліцію.

ВАГА РАДЯНСЬКО-РУМУНСЬКИХ ПЕРЕГОВОРІВ.

БЕРЛІН, 12. І. ПАТ. Обговорюючи польсько-радянські переговори про пакт неаґресії, німецька преса підкреслює, що тепер вага справи находиться в радянсько-румунських переговорах і від їх висліду буде залежати, чи війдуть в життя пакти між Радянщиною і Францією, Польщею та балтійськими державами.

—o—

ҐАНДІ БУДЕ ЗВІЛЬНЕНИЙ.

Аґенція Райтера повідомляє з Бомбаю, що Ґандія мають випустити з вязниці, але під умовиною, що не видалиться зі свого мешкання у визначеному йому місці.

—o—

ЯПОНСЬКА ВІДПОВІДЬ.

ТОКІО, 12. І. ПАТ. Відповідь Японії на ноту Зединених Держав буде вислана в пятницю. Тон її буде успокоюючий.

✝ МИКОЛА ДУРБАК

міщанин з Войнилова, член Надзірної Ради Краєвого Союзу Молочарського у Львові, голова Управи кооперативи „Поміч“ у Войнилові, діяльний член „Просвіти“, помер у Львові дня 11. січня ц. р. у 65 році трудящого життя.
З Покійним сходить до гробу один з найдіяльніших громадян свого округа. Похорон відбудеться у Львові в середу в год. 3.30 з каплиці анатомії при вул. Пекарській на Личаківське кладовище. В. Й. П.!

ОСТАННІ ВІСТИ

ЧОТИРИ УКРАЇНЦІ АРЕШТОВАНІ В ЧСР.

Польські джерела повідомляють, що на залізничім двірці Жиліні ЧСР арештували одного з українців, які, мовляв, виконували напади на почт. амбулянси в Сх. Галичині, а за яких польський уряд визначив великі нагороди. Цей арештований то Роман Куцик. Він не признався до вини.

У Ліберці, куди їхав Куцик, арештували трьох його товаришів: 21-літнього студ. Волтереска, 21-літнього Вол. Никлука та 18-літнього Йосифа Куцика (Романового брата).

На волі, мовляв, є ще два „терористи“, які стараються втекти до Німеччини.

ДИМІСІЯ ФР. КАБІНЕТУ.

ПАРИЖ. 12. І. ПАТ. Прем. Ляваль після наради з мін. Бріяном і през. Думером виголосив у раді міністрів експозе про міжнародне положення. М. ін. зазначив, що напередодні важних зборів і конференцій треба покликати до керми прилюдних справ представників якнайбільше партій. Мін. рада одобрила одноголосно Лявалеву заяву, а міністри зложили на його руки димісію, щоби оставити йому свободу ділання.

Аг. Аваса додає, що димісію всього кабінету прийняли би лише тоді, колиб Еріо згодився співпрацювати з прем. Лявалем. Інакше Ляваль задержав би дотеперішню більшість співробітників.

ЗАСІДАННЯ СОЙМУ.

ВАРШАВА. 12. І. ПАТ. Отвираючи 42. засідання сойму марш. Світальський згадав пок. пос. Варинського. Справоздавець пос. Пасхальський реферував звіт правн. комісії про урядові проекти законів, які змінюють деякі приписи карного кодексу. Згадав, що в справі переслухування духовних осіб комісія пішла дальше ніж урядовий проект і звільнила духовних зовсім від складання присяги, а уряд. проект звільнював їх лише тоді, коли того зажадали сторони.

У дискусії пос. **Біляк** зазначив, що невідповідним є припис, що ушкодження тіла не мають переслідувати дальше з уряду.

Після промови референта відкинули в голосуванні внесення меншости і проект закону приняли в 2. і 3. читанні.

Опісля маршал замкнув засідання. Найближче засідання відбудеться 15. січня.

Бюджет міністерства справедливости.

12. січня підчас дискусії над бюджетом мін-ства справедливости промовляв м. ін. пос. **Ладика** (укр. соц. рад.). Він звернув увагу, що є деяка дісгармонія між міністром справедливости та віцеміністром. Віцеміністер на факти, подані пос. Загайкевичем, реагував окликом, що це критика суд. присудів, міністр приобіцяв, що в тих справах поробить відповідні заходи. Користуючися тим, просить міністра, щоби як перший прокуратор держави інтервеніював у кількох карних справах, які повстали підчас м-о. протиукраїнських ексцесів. Тих справ суд досі не полагодив. Тому, що з багато промов у дискусії можна було думати, що є політичні впливи на суддів, булоб бажане, щоби міністр час від часу пригадував суддям, що вони незалежні та що ніякі впливи не повинні причинюватися до їх рішення. Бесідник жаліється на конфіскату пос. промов, які виголошено на пленумі сойму та в сойм. комісіях. Звертає увагу на неприсутність представників сел. і соц. партій, що доказує, що з виміром справедливости не все в порядку. Це німий голос, одначе його почує вся суспільність.

ЗА ЗНИЖКИ ЦІН ЕЛЕКТР. СВІТЛА.

На засіданні фін. секції львівської м. ради ухвалили візвати управу міста, щоби обнизила ціну електр. світла та трамв. 10-разових карт до 2 зол.

Біржа.

Збіжжа.

Пшениця двірська 24·25—24·75, пшениця селянська 22·00—22·50 жито галицьке 25·25—25·50 ячмінь галицький броварняний 19·00—21·00, ячмінь на жанво 15·50—16·00 ячмінь пастівний 00·00—00·00 овес галицький 22·75—23·25, кукурудза румунська 16·00—16·50, бараболя промислова 2·80—3·00, фасоля біла 18·50—20·50 фасоля кольорова 00·00—00·00. фасоля краса 27·00—28·00.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Звязок, авангард і атональність.

Життя наше поглиблюється, ріжничкується, одним словом ріжноманітниться.

То було колись: націонал-демократи, радикали, соціял-демократи і — кінець. А тепер, то хоч гать гати: ліві, праві, ліве крило лівих, праве крило правих, а врешті — радянофіли, також з двома крилами і ще з хвостом.

Виходять з цього дивовижі аж до правого монархіста-радянофіла включно.

Та це булоб ще пів біди, колиб усе ограничалося на політиці. Від того я політика, щоб звичайний смертельник не второпав що і як.

Але на жаль...

Куди не зайдете, де не заглянете — всюди якісь орієнтації: на захід, на схід, на власні сили, або на всі три сили разом.

Себто: офіціяльно — на власні сили, півофіціяльно — на захід, а приватно — на схід.

В науці орієнтація на схід називається звязком, у мистецтві — авангардом, у музиці — атональністю.

Звязок, авангард і атональність — це возьмім щось таке як Наукове Тов. ім. Шевченка, АНУМ і Музичне Т-во ім. Лисенка. (Кажу „возьмім“, бо це тільки для пояснення!).

Звязок був сяк так наладнаний, але трохи порвався, бо гонорарі, то дорога річ.

Авангард вертиться між „Новими Шляхами“ і „Ділом“. До „Шляхів“ забігає тому, що „нові“, а до „Діла“ тому, що це „Діло“.

Атональність увалася в першу чергу до старих виділів і до нових консулятів та вчать їх, „справа мається“.

А тепер один запит:

Як властиво справа мається?

Чи не можна держати звязку без переходу від Барвінського до Маркса?

Чи не може бути мітрат покровителем модерного малярства?

Чи не може іспувати атональна музика без радянофільських акордів?

Галактіон Чіпка.

—о—

P. S. Вп. Читачів, які не розуміють цього всього, прошу вибачення. В нас загалом дуже богато річей, які тяжко зрозуміти.

—о—

РОЗВЯЗАННЯ ВСІХ М. РАД.

У звязку з ухваленням мін. ради проекту нового самоврядного закону для сільських і міських громад є чутки, що небаром розвяжуть усі м. ради. Станеться це після того, як сойм ухвалить нові самоврядні закони, себто ще в цій сойм. сесії. М. ради розвязали би в березні, а нові вибори на основі нової виб. ординації відбулися би в червні.

—о—

НОВИНКИ

— **Українські артисти у львівському радіо.** У пятницю, 15. січня ц. р. львівське радіо влаштовує другий концерт з циклю „Фортепянове тріо на протязі 200 літ“ (від Рамо до Стравінського). Виконають цілий цикль наші відомі артисти п. Антін Рудницький, Петро Пшеничка та Марко Рак. У програмі тріа Моцарта та Бетовена; початок у 18 год.

— **На ратунок „Просвіті“**! Анна Попелева на заклик до жіноцтва з 6. 1. в „Ділі“ на ратунок „Просвіти“ складає 20 зол. замість видатків на Маланку і кличе з Дрогобича: Вп. докторову Чубатову, д-рову Чапельську, інж. Дидинську, Сапрунову, жену катехита, мец. Савойкову, д-рову Соневицьку і мец. Гнатову — зі Львова, мец. Терлецьку — Баденіх 12, Вп. Любомировичеву — Зофії 29, Вп. Біласову — Потоцького 4 і Вп. Рошакову на Світезі. З Тустанович: Д-рову Терлецьку, зі Стебника: інж. Олю Валюхову, з Борислава: Олю і Евгенію Терлецьких, з Креховичділич. Терлецьку.

— **Населення Львова.** Міський статистичний уряд Львова прислав усім редакціям перші підсумки з перепису населення. Записали 9. грудня 1931 р. у Львові — всіх 319.224 особи, дійсно присутних (без хвилево неприсутних) — 316.177, постійно замешкалих у Львові (без хвилевих мешканців у лічницях, гостинницях і т. п.) — 313.237 осіб. До цих підсумків долучує статистичний уряд таку замітку: „У доповненні зазначуємо, що у Львові не можна порівнати підсумків із 1931 р. з підсумками з 1921 р., бо в 1921 р. зараховували лише мешканців малого Львова без прилучених сіл. Також не можна порівнати суми підсумків з 1921 р. і підміських громад з вислідом останнього перепису, бо декотрі громади лише частинно прилучені до Львова. Підсумки покищо лише тимчасові та можуть виглядати інакше після виявлення рахункових похибок.“

— **Вибух у „Гранд-гостинниці“.** Вчора у львівській гостинниці „Гранд“ при вул. Легіонів у мешканні Фельдів вибухнула бензина у примусі. Слуга Анна Новак підпалила спірт у примусі та вийшла, залишаючи його без догляду. Спірт вилився поза береги та зайнявся на примусі; бензина, якою був виповнений примус, огрілася та вибухла. Від сили вибуху вилетіли вікна разом із рамами, вилетіли двері до другої кімнати; шматки скла полетіли далеко на Гетьманські Вали. Пожежу вгасила пожежна сторожа; у мешканні не було нікого. На вул. Легіонів прохожі налякалися відгомоном вибуху й поховалися за воротами крамниць. Якийсь переляканий богягуз впевняв, що на „Гранд-гостинницю“ впала бомба з більшовицького літака... Відламок скла поранив обличча малого хлопчика на Гетьманських Валах.

— **Із краєвої хроніки.** В о. Маріяна Цурковського, пароха в Ланах стрийського повіту, та о. Ліщинського, катехита, перевела поліція ревізію, але нічого крім заржавілого фльоберта не найшла. — Невідомі злочинці вломилися до церкви в Яблонові та забрали 8 зол. 77 сот. Цеї самої ночі обікрали церкви в Загірю та Межиборах. — Човном переїзджали Дністер у Тенетниках, рогатинського повіту, Олекса Мельник та Іван Бендерецький; човен перекинувся, Бендерецький потонув, Мельникові вдалося доплисти до берега. Дністер виливає з берегів біля Тенетників. — У перемиській лічниці лежить Мендель Вірт, недужий бокорваном. — У Стовпному Малому, косівського повіту, кордонна сторожа вбила Дмитра Мирощука підчас погоні. — В Козині, скалатського повіту, арештувала поліція 3 господарів за те, що нібито якийсь більшовицький шпигун відвідував їх. Одного вже випустили, два Следзовські перебувають у тернопільській тюрмі. — В Журавиці і Косиницях, перемиського повіту, завели телеф.-телеграф. обслугу в обмежених годинах дня.

— **Трошки статистики.** В 1931 р. розглядали суди в Польщі 8.500.000 справ, себто на 1,000.000 більше як у 1930 р. У тюрмах перебувало від 34—40.000 карних і слідчих вязнів, одна третя всіх вязнів це були коротко-речинцеві вязні за дрібні провини.

— **Клініка в кіні.** Сказав колись Бен Акіба „все це вже було“, але зовсім певно ніяке кіно світу не вживає такої реклями як нюйорське „Роксі“. В будинку кіна є дуже гарно влаштована клініка. Жінки в поважному стані не потребують си-

Кутток мови.

„Діло“ ч. 8. „депутація телеграфічно віднеслася“ (поль.) зам. звернулася; „спочуття з боку громадянства“ краще „з боку“ пропустити; „сесія зробила це, що“ зам. те, що (перед „що“ і „який“ завсіди треба „те“); „сконстернований“ (поль.) зам. збентежений, спантеличений.

„Новий Час“ ч. 8. „застановитися“ (поль.) краще: призадуматися; „з рамени Сельроба“ (поль.) зам. від; „нація отримує (!) духовий зміст“ зам. дістає, наповнюється духовим змістом; „ціха“ (поль.) зам. риса, прикмета, ознака; „безділання“ (новотвір) зам. „бездільність“; „деякі банки найшли ту саму судьбу“ зам. д. б. зустріла та сама доля; „правительство“ (рос.) зам. уряд; „не так великі“ (поль.) зам. не такі великі; „не повзявши (поль.) жадного рішення що до свого становища супроти заяви“ зам. „не рішив ще нічого про своє становище до заяви“. „Зміряє“ (поль). зам. „прямує, має намір“. „Належить памятати“ (поль.) зам. „слід. треба, годиться“.

діти дома та резигнувати з оглянення найнові-шої фільми зі страху перед якоюсь несподіванкою. Бо коли бузьок прилетить до кіна — недужу переносять на безплатне лікування до клініки кіна „Роксі". Там піклується нею гінеколог разом з дбайливою обслугою, обстановка клініки найновішого зразку. Куплений білет до кіна дає змогу користати з добродійств цеї найоригінальнішої клініки світу. Клініка має кожного дня 1500 пацієнток, бо крім наглих родів трапляються в кіні всякі занедужання, зокрема млють жінки, коли дивляться на воєнні та бандитські фільми. В Америці можливе все те, що в нас виглядає на казку.

— **По широкому світі.** Ж. Савервайн, довголітний шеф закордонної політики паризького „Матена" покинув своє становище через політичне непорозуміння з видавцями. — Премієр Прусії Брави посовгнувся та зломив руку. — Помер відомий директор міського віденського театру Ю. Ярно в 66 році життя. — Кружляє поголоска, що Англія погоджується продовжити мораторію для Німеччини на 5 літ. — 107.000 нових членів придбала гітлерівська організація у грудні 1931 р. — 8,000.000 безробітних мають Зєдинені Держави. — На половину знизився англійський вивіз до Індій. — Китайський уряд утік із Пекіну до Шангаю; японці перед воротами Харбіну.

Д-р Макс Зайнфельд.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 1. січня 1932 зложено у Станиславові на вічний супочинок тлінні останки одного з рідких синів Української Землі, що, хоч чужий кровю, тим не менше почуваннями і привязанням до нашої Землі і нашого народу був нам усім дуже близький. По політичному світогляді соціял-демократ, опісля бундист, пок. д-р Макс Зайнфельд з ранніх літ почував себе перевсім сином Української Землі, в імя чого вивчив прекрасно українську мову і в початках XX. століття його приватна бібліотека славилась чи не найповнішою по українознавству у Станиславові. Як адвокат заступав з повною саможертвою українського селянина і робітника в політичних процесах. Безпросвітне положення та тисячі кривд безпомічного малого чоловіка української селянської маси вражали все глибоко відзивчиве серце Покійного. В часах, як у Станиславові не було ще українських адвокатів, пок. д-р Макс Зайнфельд всеціло ніс на собі тягар безкорисних політичних оборон. Давні памятні його виступи перед трибуналами у Станиславові й Коломиї з тих часів. За свою суспільну діяльність діждався за російської окупації вивезення на Сибір, в Ішимський повіт, знов-же за пізнішу свою участь в українськім державнім будівництві заслання на Домбє. Хай-же легкою йому буде Українська Земля, якої населення він так горячо любив і так щиро боронив!

Хто не платить за часопис, підриває рідну пресу.

З театру.

ЛЬВІВСЬКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР „ЦВІРКУН": *„БІДА БІДУ ПЕРЕБУДЕ"* — ревія в 13 точках.

Вернув „Цвіркун" до ревій і виставив у часі наших Свят ще одну під наголовком: „Біда біду перебуде". Співав про ту біду влатний і дотепний куплет арт. Сорока, а за ним потягла ціла саля, в тому переконанні, що „біда біду перебуде, одна згине — десять буде..."

Нова ревія складається з двох частин: загальної і стрілецької. В першій частині почули ми нові скечі: „Авто" (В. С. Левицького) і „Конскрипція" (Сливки) та перебраний з чужих сцен скеч „Друг". Крім того були, як звичайно, виступи балету (в зовсім зміненій обсаді) і сольові танці. В другій частині бачили ми кілька картин зі стрілецького життя та інсценізації стрілецьких пісень („Видиш, брате мій", „Зажурились галичанки", „Ой, видно село"). Позатим п-і Орляни співала низку стрілецьких пісень, а до картини „Смерть поручника" деклямувала прегарний вірш Р. Купчинського. Кінчається ревія „Походом Стрільців на Україну", що викликує цілий ураган оплесків.

У скечах виступали випробовані вже салі п-і Сорокова і пп. Сорока та Остоя-Залуцький, з молодших п. Мельник, викликуючи немало сміху на салі. Капітальна була передовсім п-і Сорокова в актуальнім скечу „Конскрипція". Заповідав у першій частині п. Сорока, у другій п-і Сорокова і п. Залуцький на переміну.

І. Н.

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС": *„КОНҐРЕС ТАНЦЮЄ"*.

Це безперечно одна з найкращих фільм, які можна було оглядати в останніх місяцях. Получено в ній по мистецьки в одну гармонійну цілість: поважний історичний сюжет, який очерчено в кількох могутніх миттєвих образах (завмираючий гук гармат на початку фільми, сцена причалення Наполеона до Франції, трагічна постать Метерніха, самітного на балевій салі), оперетково-фарсові шаржі (карикатурні постаті дипльоматів) та погідний романтизм елеґантної легкої комедії. Показують нам фільму у французькій едиції: можна собі уявити, що німецькі артисти (особливо Віллі Фріч в ролі царя Олександра, якого тут грає Анрі Ґара) ще краще зуміли би вжитися і витворити атмосферу розспіваного й розтанцьованого Відня. З німецьких артистів виступають тут лише дві особи: Ліліян Гарвей і Ліль Даґовер — їх імена є вже самі реклямою фільми!

(жп)

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 12. І. 1932 р. за масло експортове та десерове пріма 3·20 зол., за літру молока 19—20 сот., літру сметани 1·10 зол., короткий 5·70—5·80 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Театр.

Середа, 13. січня, год. 7.30 веч. „Кавалерія Рустікана", „Паяци".

Кіна.

АПОЛЬО „Удави, удави"!
КАСІНО: Звукова версія „Бен Гур".
КОПЕРНИК: „Американська трагедія".
ЛЕВ: „Дівча з над Волги".
МАРУСЕНЬКА: „Американська трагедія".
МІРАЖ: Пат і Паташон і Гарольд Льойд.
ОАЗА: „Парада кохання" в гол. ролі Мор. Шевальє.
ПАН: „Трагедія жінки, дружини та матері" („Її хлопчик").
ПАЛЯС: „Конгрес танцює".
ПАСАЖ: „Ніч знищення" (Тім Мек Кой).
ПРОМІНЬ: „Дальші Тарзанові пригоди" (II. серія).
СОНЦЕ: „Терня долі".
СТИЛЕВЕ: „Гегенна кохання".
УТІХА: „Бастер Кітон як боксер", „Лихий чар" (Джон Гільберт).
ХИМЕРА: „Веселий поручник" (Мор. Шевальє).

Програма радіо.

Пятниця, 15. січня 1932.

Лейпціг (259,3) 21.00 Пісні. **Брно** (341,7) 18.25 „Весільний одяг жінки". **Льондон** (356,9) 15.00 Концерт. **Гельсінгфорс** (368,1) 19.00 Концерт. **Гамбург** (372,2) 18.55 „Молодий робітник". **Букарешт** (394,2) 20.00 Опера. **Берлін** (418) 15.20 „Гігієна жінки". **Рим** (441,2) 21.00 Оперетка. **Лянгенберг** (472,4) 19.15 „Розмова грьох німців". **Прага** (488,6) 19.20 Концерт. **Міляно** (501,7) 20.45 Комедія. **Харків** (937,5) 14.30, 17.00, 20.00 Концерти.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 14. січня 1932.

Львів (380,7) 10.00 **Служба Божа з Волоської церкви у Львові з нагоди Нового Року.** 11.46 Перегляд краєвої преси ПАТ. 11.58 Час із Варшави. 12.10 Про погоду дня. 12.35 Концерт. 15.00 Грам. кружок. 15.05 Грошева біржа. 15.25 Грам. кружок. 15.35 „Нові книжки". 15.50 Програма для дітвори. 16.20 Навчання французької мови. 16.40 Грам. кружок. 17.10 „Чому люблю Румунію". 17.35 Концерт. 18.50 Всячина. 19.15 Листування. 19.25 Грам. кружок. 19.30 Спорт. 19.35 Грам. кружок. 19.45 Грам. кружок. 19.45 Радієвий щоденник. 20.00 „Машина вічного руху". 20.30 Концерт із Білгороду. 22.00 Новелі. 22.30 Танкова музика.

Подяка.

Прибиті тяжким горем після смерти нашого найдорожчого Батька й Мужа, д-ра Володимира Яновича, почуваємося до обовязку зложити прилюдну подяку всім Вп. Громадянам, які в тім важкім часі виявили нам свою поміч і співчуття. У першу чергу дякуємо Всеч. Духовенству: Преосвященому Кир Йоанові Лятишевському за звеличання похоронів Своєю присутністю, за провід похоронів і Службу Божу; Впр. ОО. Крилошанам: О. Д. Стекові, О. Е. Лободичеві, О. д-рові В. Баранові, О. дек. Ю. Гірнякові, ОО. професорам: О. д-р Василикові, О. д-р В. Кушнірові, ОО. Катехитам: О. В. Коновальцеві, О. І. Слезюкові, ОО. Редемптористам: О. М. Ван де Мале, О. Антонишинові, О. М. Ганушевському, О. Н. Салі, О. І. Дуткевичеві, О. П. Мельничукові, О. М. Меницінському, О. І. Горняткевичеві, О. Ю. Вальницькому, О. І. Погорецькому, О. К. Гробельному, О. А. Борсі й О. С. Герусові за співучасть у проводі похоронів. Окремо дякуємо Впр. ОО. Редемптористам Впр. О. Де Ляр і Впр. О. Ігуменові М. Ван де Мале за приготування Покійного на вічний супочинок, Св. Тайнами. Дякуємо за відправу панахид дома Впр. ОО. Коновальцеві, Крил. Лободичеві, Дуткевичеві й Мельничукові. Щиро дякуємо стан. Товариствам: Філії „Просвіти", „Рідній Школі", „Укр. Кооп. Банкови", „Кооп. Народний Дім Укр. Залізничників", Т-ву „Сокіл", „Укр. Бесіді", „Укр. Хаті", „Зорі", „Боянові", „Молодій Громаді", „Укр. Базарові", „Молочарському Союзові", „Союзові Укр. Кооператив", „Народній Торговлі", „Музичн. Інститутові ім. Лисенка", „Продомові", „Рем. пром. Бурсі", „Селянській Бурсі", „Т-ву Укр. Жінок", „Т-ву св. О. Николая", „Марійському Т-ву" — за участь і влаштування своїми фондами величавих похоронів Покійного, з окрема Голові Філії „Просвіти" Пп. д-рові Ю. Олесницькому і Секретареві Філії „Просвіти" Вп. д-рові Волянському за почин й заходи при урядженню похоронів. Дякуємо Вп. д-рові Волянському, Впр. О. ма Голові Філії „Просвіти" Вп. д-рові Ю. Олесницькому, Вп. дир. Данишеві, Вп. Шимчукові та Вп. Жаровському за прегарні прощальні слова над домовиною Покійного. Дякуємо Вп. д-рові С. Моссорові і д-рові О. Маланюкові за безінтересовне й дуже совісне лічення та розвагу Покійного, за дружні відвідини Вп. д-рові Волянському, Вп. дир. Данишеві, Вп. Панству Тимковим, Вп. д-рові Полотнюк-Пристаєвій, Вп. д-рові Полотнюк-Гробельній, Вп. дир. Роздольській, Вп. Шаповаловій, Вп. д-рові Недільському, Вп. Стеткевичеві і Вп. Реєнт. Моцюльському. За участь у похоронах дякуємо Преп. СС. Служебницям, Хорові „Думка", Музиці Т-ва „Зоря", Ученикам і Ученицям шкіл: Укр. Муж. Гімназії, Укр. Дів. Гімназії, Дів. Семинарії, СС. Василиянок, школи ім. М. Шашкевича, Академічній Молоді, бувш. Старшинам У. З. Республики. Окремо дякуємо Преп. СС. Служебницям за пом. Службу Божу, що її на їх прохання відслужили Преосв. Кир Йоан Лятишевський. Дякуємо Укр. Інституціям Станиславова, дооколичним Читальням „Просвіти", як також поодиноким Вп. Громадянам за численні вінки, складені на гробі Покійного. Щиро дякуємо нашим Знайомим, що устно або письменно висказали нам Своє співчуття. Вкінці дякуємо всім Вп. Громадянам Станиславова й станисл. округи, що Своєю присутністю причинилися до величности похоронів Покійного.

РОДИНА.

КОНКУРС.

Отсим оголошуємо конкурс на пляни і кошториси з речинцем до 2. II. 1932 на: 1) Трапезу з Кивотом і Піднебесним в церкві св. Николая у Львові; 2) зокрема на Іконостас. Все у византійському стилі. Примічається при тому, що всі пляни і проекти і прийняття їх залежать від потвердження Митрополичого Ординаріяту у Львові, як також Комісій Консерваційних Львівського Воєвідства і Магістрату міста Львова. Всі пляни і проекти проситься предложити в пятьох примірниках до канцелярії парох. при церкві О. Николая у Львові. — **Свящ. Василій Лончина, настоятель прихода.**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.